

B.A. Semester III (Honours) Examination, 2018-19**SANSKRIT****Course ID : 30913****Course Code : AHSNS-303C-7****Course Title: History of Vedic Literature and Theory of Self****Time: 2 Hours****Full Marks: 40***The figures in the margin indicate full marks.**Candidates are required to give their answers in their own words
as far as practicable.*

1. अष्टसु पञ्चनां लघुप्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत। एकस्य प्रश्नस्य संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या उत्तरम् अवश्यमेव लेख्यम्।
2×5=10
- (a) को नाम वेदः?
- (b) ऋग्वेदे प्राधान्येन कति स्वराः प्राप्यन्ते? तेषां नामानि लिखत।
- (c) कृष्णयजुर्वेदस्य कति शाखाः? तासां नामानि लिखत।
- (d) ब्राह्मणं नाम किम्? ऋग्वेदस्य ब्राह्मणद्वयस्य नाम लेख्यम्।
- (e) ब्राह्मणग्रन्थे आलोच्याः कति विषयाः? के च ते?
- (f) आरण्यकं नाम किम्? बृहदारण्यकं कस्मिन् वेदे विद्यते?
- (g) उपनिषच्छब्दस्य अर्थः कः? प्रमुखाः उपनिषदः काः सन्ति?
- (h) निरुक्तकारस्य मते कति देवताः? तासां नामानि लिखत।
2. त्रिषु द्वयोः प्रश्नयोः संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च उत्तरं लिखत। 5×2=10
- (a) “सा होवाच मैत्रेयी येनाहं नामृता स्याम्, किमहं तेन कुर्याम्, यदेव भगवान् वेद तदेव मे ब्रूहीति” ॥ — व्याख्यानं कुरुत।
- (b) “स यथा दुन्दुभेर्हन्यमानस्य न बाह्यान् शब्दान् शक्नुयाद् ग्रहणाय, दुन्दुभेस्तु ग्रहणेन दुन्दुभ्याघातस्य वा शब्दो गृहीतः ॥” — मन्त्रस्य व्याख्यानं कुरुत।
- (c) “आत्मा वा अरे द्रष्टव्यः श्रोतव्यो मन्तव्यो निदिध्यासितव्यो मैत्रेयि, आत्मनो वा अरे दर्शनेन श्रवणेन मत्या विज्ञानेनेदं सर्वं विदितम् ॥” — मन्त्रांशस्य व्याख्या कार्या।
3. त्रिषु द्वयोः प्रश्नयोः संस्कृतभाषया देवनागर्या च उत्तरं लेखत। 5×2=10
- (a) “यदा सर्वे प्रमुच्यन्ते कामा येऽस्य हृदि श्रिताः।
अथ मर्त्योऽमृतो भवत्यत्र ब्रह्म समश्नुते ॥” — मन्त्रं व्याख्यात।
- (b) “अन्धं तमः प्रविशन्ति येऽविद्यामुपासते।
ततो भूय इव ते तमो य उ विद्यायां रताः ॥” — मन्त्रं व्याख्यात।

- (c) “मनसैवानुद्रष्टव्यं नेह नानास्ति किञ्चन ।
मृत्योः स मृत्युमाप्नोति य इह नानेव पश्यति ॥” — मन्त्रं व्याख्यात ।
- (d) अणुः पन्था विततः पुराणो मां स्पृष्टोऽनुवित्तो मयैव ।
तेन धीरा अपियन्ति ब्रह्मविदः स्वर्गं लोकमित ऊर्ध्वं विमुक्ताः

4. एकस्य प्रश्नस्य संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च उत्तरं देयम् ।

10×1=10

- (a) कानि वेदाङ्गानि सन्ति? तेषां समासेन आलोचना कार्या ।
- (b) बृहदारण्यकोपनिषदः दृष्ट्या आत्मलाभोपायं वर्णयत ।
- (c) किं नाम दार्शनिकसूक्तम्? ऋग्वेदस्य दार्शनिकसूक्तम् आश्रित्य कश्चन लघुबन्धो विरच्यताम् ।
-